

Det perverterade (svarta) samarbetet

av Bengt-Åke Wennberg

Bo Rothstein berättar i sin bok "Sociala fällor och tillitens problem" om en middag i Ryssland för femton år sedan. Han tillfrågades då varför människor betalade skatt i Sverige. Det tog ett tag innan han förstod frågans djup. Frågan handlade om huruvida man var lojal med det "vita" samhället eller om man hade gett upp det och funnit samarbetsformer och ett liv utanför det. Kunde man inte lita på förekomsten av ett "vitt" samhälle blev livet osäkert och otryggt eftersom man då blev beroende av den "svarta" gemenskapens maktförhållanden och speciella rättsskipning.

Frågan är aktuell just i dag eftersom Ilmar Reepalu, socialdemokrat och Malmös starke man, rekommenderar boende i Malmö att inte betala svart – och därmed underhålla den svarta gemenskapen.

Rothstein konstaterar att de ryssar som vid denna tid inte betalade skatt handlade klokt. Det är dumt att betala skatt om få andra gör det och pengarna bara går ner i privata fickor. I princip handlar det om en konkurrens mellan två gemenskaper – den vita och den svarta. I Ryssland hade vid denna tid den "vita" förlorat allmänhetens förtroende.

Rothstein har fortsatt sin forskning på området. Han beskriver att alla medborgare måste välja att antingen ansluta sig till ett "vitt" samhälle eller ett "korrumpert". I de flesta fall är valet enkelt. Man tvingas av olika omständigheter, och av nöd, avstå från det vita. Kanske för att något "vitt" inte finns. Då återstår bara det svarta eftersom man inte kan klara sig utan ett socialt sammanhang.

I ett "gott" samhälle måste därför det "vita" alternativet locka fler och vara mer gemenskapande än det "svarta". Man skulle kunna säga att storleken på det "svarta" säger något om kvaliteten på det "vita". Rothstein talar om Quality of Government (QoG). Ju mer svart som finns desto sämre är det vita alternativets QoG.

Grundfrågan är alltså att det "vita" alternativet måste ordna sitt samhälle allt bättre så att allt fler får förtroende för det. Därmed kan det inkludera allt fler i sin gemenskap. Först då kan man undvika att den svarta sidan växer till sig och skapar sina egna regler och formar ett rättssystem som ligger utanför demokratisk påverkan och medverkan.

Rothstein försöker med sin forskargrupp i Göteborg att fånga principerna för ett "vitt" QoG. Fler borde tänka i dessa banor. Nu lägger man ensidigt fokus på åtgärder som syftar till att utesluta, snarare än att inkludera, de som ramlat ur gemenskapen. Man anstränger sig att försvåra de uteslutnas liv och bryta upp deras svarta samarbete. Betala inte svart – säger man. Men utan ett bra QoG återuppstår det svarta samarbetet bara igen och igen. Vi borde därför nu istället diskutera vad det är som brister i vårt vita QoG!